

Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısı

Women's perspective on the fact of violence to women in terms of the gender role

Nesrin Akıncı Çötök¹

Received Date: 01 / 04 / 2015

Accepted Date: 01 / 07 / 2015

Öz

Yaşanılan sosyo- kültürel gerçeklik içinde kadın ve erkeğin yapabileceği işler konusunda bazı ayrımlar söz konusudur. Bu ayrımlar toplumsal yaşamın organizasyonunu sağlayabilmek adına oluşan işbölümü olarak ifade edilebilir. İşbölümü toplumsal yaşamın sürekliliği için gerekli olduğundan kadın ve erkeğin farklı rolleri meşruiyet kazanır. Toplum ise işbölümü ile organize olurken kadın ve erkeğin de varlık amacı bu organizasyonu birlikte sürdürebilmek olmuştur. Toplumsal yaşamın rutini dahilinde erkek ve kadın cinsiyeti arasında toplumsal yaşama katılma düzeyi açısından farklılıklar oluşur: Her iki cinsin toplumsal alanda temsiliyetleri farklılaşır. Bu temsiliyetler ile geçmişten günümüze kadın özel alanın öznesi haline gelirken erkek ise kamusal alanın öznesi olarak kabul görmüştür. Bu durum toplumsal hafızada işbölümü kaynaklı olmakla birlikte genel- geçer bir yaklaşım olarak yerleşmiştir. Kamusal alanda iki cins temelindeki bu yaklaşım toplumsal cinsiyet eşitsizliği görünümüne neden olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği erkeğin önceliğini, kadının ise geri planda kalmasını sağlayan bir durum olarak özellikle de ekonomik etmenlerin itici gücüyle gerçekleşen kadına şiddetin de sebeplerinden biri haline gelmiştir. Kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısının ortaya konduğu bu çalışmada şiddet görmüş 15 farklı sosyal yaşantılara sahip kadının şiddete karşı algıları ve bakış açıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Toplumsal cinsiyet temelinde kadının yeri ve konumunun öneminin de kadınlar tarafından nasıl algılandığının nitel olarak analiz edildiği çalışmada, kadının ekonomiye katkısı, sahip olunan eğitim düzeyinin ve kadının şiddet geçişinin, kadına şiddete karşı kadın algısını etkileyen bir faktör olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar sözcükler: Toplumsal cinsiyet, kadın, şiddet, şiddet algısı

Abstract

There are some differences between the tasks that women and men can do within the present socio-cultural reality. These differences can be expressed as division of labor for the organization of social life. Since the division of labor is necessary for the continuity of social life the different roles of women and men gain legitimacy. While society organizes itself with the help of division of labour, women and men live for the continuity of this organization. Within the routine of social life men and women share different participation rates: both sexes' representation in the social area changes. In the context of these representations while women have become the subject of private area, men are accepted as the subject of public area. Although this situation is originated from the division of labour the social memory accepts it as a common attitude. This attitude towards two sexes causes a so-called social gender inequality. This inequality seems as a situation that gives rise to the priority of men. And this is one of the reasons of violence to women which occur as a result of economical factors. In this work which presents women's perspective on the fact of violence to women, it is tried to show the views of fifteen women from different social lives who exposed to violence. In this study, which analyses qualitatively how women perceives their role and the importance of their place based on the fact of violence to women, women's contribution to economy is examined and also it is shown that the education level effects the women's perspective on the violence to women.

Keywords: Gender, woman, violence, perception of violence

¹ Assist. Prof. Dr., Sakarya University, SAKARYA/TURKEY, nakinci@sakarya.edu.tr

1. Giriş

Her kültür kendi birikimi dahilinde değişkenlik içeren özelliği ile kadın ve erkeğe toplumsal olarak roller ve sorumluluklar yükler. Bu roller ve sorumluluklar bireyin bağlı bulunduğu kültürün özelliklerine bağlıdır. Toplumsal cinsiyet ise kadın ve erkek olarak farklılaşan bu cinsiyetlerin toplumsal yaşamda üstlendikleri rollere bağlı olarak edindikleri bir sosyal kabuldür. Özellikle son dönemlerde toplumsal cinsiyetler arasında ayrıma gidilmemesi ve eşitliğin ön planda tutulması daha sağlıklı ve istikrarlı toplumlar oluşturma adına ön koşul olarak görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde geçmişten günümüze kadın cinsiyetinin ayrımcılığa tutuluyor olması, cinsiyet ve kadın çalışmalarında önemli bir yer tutmuştur. Bu bağlamda özellikle de kadına şiddet olgusu üzerinde epey çalışılan ve aynı doğrultuda medya tarafından görünürlüğü oldukça vurgulanan olgusal yapısı ile toplumsal cinsiyet çalışmaları içinde yer bulmaktadır. Özellikle Dünya Sağlık Örgütü'nün çarpıcı istatistiği olan;- her yıl dünyada 1.6 milyon kişinin şiddet yüzünden hayatını kaybediyor olması (WHO,2002) toplumsal cinsiyet çalışmaları dâhilinde şiddet olgusuna büyük ağırlık vermeyi gerektirmektedir. Bu bağlamda kadına şiddet literatürde epeyce üzerinde çalışılmış bir konu olarak görünürlüğü de oldukça fazla olan bir sosyal sorundur. Kadına şiddetin basın ve medyada görünürlüğünün büyük ölçüde olması bu durumun kadına şiddette farkındalığın artması ve cezai durumun daha işler hale gelmesi noktasında istenilen bir durum olmakla birlikte şiddeti önlemede avantaj sağlayabilecektir. Öte yandan şiddetin bu denli görünürlük kazanması şiddetin normalleşmesi, kabul görmesi, alışkanlık ve meşru görülme durumunu beraberinde getiriyorsa bu noktada tehlike sunmakta yani şiddeti daha fazla sorunsallaştırmaktadır.

Bu doğrultuda şiddetle ilgili öncelikle kadın ve erkeğin bu konuya olan farkındalıklarını ve algılarını ölçmek daha sonra ise buna uygun önlemler ve kadına şiddeti azaltacak- ortadan kaldıracak modeller geliştirmek gereklidir. Bu anlayıştan yola çıkarak söz konusu makalede şiddet gören kadınların şiddete olan bakış açılarını ve algılarını ortaya koymak, bu algının kişinin içinde bulunduğu sosyo- kültürel geçmişi ile ilişkisi olup olmadığını belirlemek ve buna paralel değerlendirmeler yapmak amaçlanmıştır.

2. Toplumsal cinsiyet ve kadına şiddet çalışmaları

Toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmaları dahilinde öncelikli konulardan biri de özel alan/kamusal alan karşıtlığıdır. Bu karşıtlığa tarihsel bir perspektiften bakıldığında Antik Yunan dönemine kadar uzanmakta ve biyolojinin erkek ve kadın arasındaki mevcut sosyal ayrımı meşrulaştırmanın ve erkeği iktidar sahibi olarak tutmanın bir yolu olarak günümüze kadar kullanılageldiğine tanık olunmaktadır. Bu nedenle, feministler 200 yıldır biyolojik cinsiyetlerinden dolayı yaşadıkları ayrımcılıkla mücadele etmektedirler Kamusal/özel alan ayrımı eski Yunan düşüncesinde; polis (kamusal alan), ile oikos (hane) kavramlaştırmasından türetilmekte; polis; erkeklerin yönetim alanı, diğeri ise, kadınların ve çocukların yeri olan ev içi alan olarak görülmektedir (Ersöz,2015). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet meselesi özel alan kamusal alan karşıtlığı içerisinde ele alınırken cinslerde ayrıma gidilmesi çok uzun bir tarihsel geçmişe sahiptir.

Her kültürün her cinsten farklı beklentileri söz konusudur ve her iki cinsiyet bunu içinde yaşadığı süreç esnasında yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu beklenti cinsiyet tarafından yerine getirildiğinde cinsiyet –birey toplumsal bir kabul almış bulunmaktadır. Cinsiyet sosyal rolüne karşı uyum gösterip rolünü yerine getirerek sosyal düzenin devamlılığını sağlamaktadır. Freedman

vd.(1993:427)' e göre bu durum sosyal- psikolojik bağlamda uyma davranışı olarak da ifade edilebilir. Uyma denilen davranış ve inanış benzerliği gereklilik ve öğrenme sonucudur. Cinsiyet, rolünü sosyalleşme sürecinde öğrenerek kazanırken toplumsal yapının devamı adına gereklilikten yola çıkarak rolünü yerine getirir. Bu durum bireylerin o toplum içinde benzer davranmalarını da sağlar. Çünkü her birey içinde bulunduğu topluma karşı ters düşme korkusunu yaşar ve bu nedenle de o toplumun o cinsiyetten beklediklerini karşılamak için çaba gösterir.

Erkek ve kadın cinsi kendi kültürel kodlarına dayalı olarak rollerini yerine getirirken bu durum sosyal yapı içinde kimi zaman hiyerarşik bir yapı görünümüne bürünmüştür. Bu hiyerarşik görünüm içinde erkeğe çocukluk çağlarından itibaren otoritenin temsilcisi ve erk sahibi olma motivasyonunun verildiği görülmektedir. Bu motivasyon önce aile ve akraba grubu sonra da toplumsal yaşamda ideal durum şeklinde yansıtıldığında ise erkeğin bu algısı sahip olduğu erk'i özgürce ve irrasyonel kullanabilmesi sorununu da beraberinde getirmektedir. Bu erk ise çoğu zaman kadına uygulanan şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şiddet söz konusu edildiğinde öncelikle şiddetin kadının yaşadığı bir ayrımcılık olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Şiddet başlı başına geçmiş kökeni itibariyle sosyal bir sorun olmakla birlikte kadına uygulanan şiddet türleri de kendi içinde ayrılmaktadır. Buna göre şiddet türleri şöyle ifade edilebilir:

Fiziksel Şiddet: Vurma yaralama dövme kavga etme

Cinsel Şiddet: Taciz, tecavüz, ensest, zorla evlendirme

Ekonomik Şiddet: Zorla çalıştırma, çalışmaktan alıkoyma, kişisel malın izinsiz kullanımı, parasız bırakma

Sözlü-Duygusal Şiddet: Aşağılama, hakaret, dalga geçme, kişisel gelişime engel olma, kişinin çevresiyle ilişkisini kısıtlama (Karal &Aydemir,2012:22).

Şüphesiz şiddeti (aile içi şiddeti) şiddetin toplumsal temellerinden bağımsız olarak ele almak eksik bir değerlendirmeyi beraberinde getirecektir. Saldırganlık eğiliminin şiddete dönüşmesini çevresel ve sosyo- kültürel şartlar belirlemektedir. Hatta sosyo- kültürel ortamın bizatihi kendisi de şiddet üretebilmektedir (Doğan,2012:545). Bu nedenle aile içi şiddeti anlayabilmek için öncelikle içinde bulunulan sosyal yapıda şiddetin toplumsal temellerini çözümlmek, toplumsal kodları doğru analiz edebilmek gereklidir.

Şiddete yatkınlığın ilk sebeplerinden biri iletişimsizlik, kişilerin kendilerini doğru ifade etmemeleri olarak sıralanmaktadır. Şüphesiz bu etmenler ikili ilişkiler bağlamında şiddetin doğmasını ortaya koyarken madalyonun diğer yüzünde psikolojik arka plan ve sosyal yapının şiddet konusundaki geçmişi ve algısı yatmaktadır.

Türkiye'de şiddet ve sonuçlarına bakıldığında şiddet olgusunun mevcut öneminin yetersizliği göze çarpmaktadır. Özellikle meclis Komisyonu'nun raporuna göre (TBMM, 2011), yükseköğrenim görmüş her 6 erkekten biri eşine fiziksel şiddet uygulamaktadır. Bu sayı eğitim almış erkeklerle ilgili sunduğu istatistikler bakımından dikkat çekicidir. Yine aynı rapor; ulaşılan veriler sonucunda genel anlamda değerlendirildiğinde kadınların eğitiminin artması, kendilerini şiddetten kurtarma oranını yükseltirken; erkeklerin eğitiminin artması, şiddete başvurmalarını azaltmaktadır sonucuna varmıştır.

Öte yandan Güler vd.'nin 2005 yılında 162 kadın üzerinde yapmış oldukları araştırmada da katılımcıların % 40.7' sinin aile içi şiddete maruz kaldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Şiddeti uygulayan ise % 91.1 ile eşleridir. Kadınların ifadelerine göre aile içi şiddeti artıran olayların başında sırasıyla ekonomik yetersizlikler (%55.5), anlaşmazlık (%50.3) ve alkol kullanımı (%12.3) yer almaktadır. Benzer şekilde Köşgeroğlu vd.'nin (2015) şiddet gördüğünü ifade eden 102 kadına uygulanan anket sonuçlarına göre katılımcıların % 61'i'nin fiziksel şiddete % 76'sının sözlü/psikolojik şiddete, % 23'ünün ekonomik şiddete, %9'unun ise cinsel şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Şiddete maruz kalanların % 89'u şiddet karşısında tepki vermediklerini ifade etmişlerdir. Kadınların öğrenim düzeylerine göre şiddete maruz kalma durumları incelendiğinde ise ortaokul-lise öğrenim durumundaki kadınlarda şiddete maruz bırakılma en fazla iken; üniversite öğrenim düzeyindeki kadınlarda en düşük (%20.6) olarak belirlenmiştir.

Öte yandan Yanık vd.'nin (2014:108), 726 kadın ve 174 erkek üzerinde yapmış oldukları araştırmada da katılımcıların % 43.4'ünün en az bir şiddet türüne maruz kaldığı ve %56.6'sının şiddete maruz kalmadığı tespit edilmiştir. Şiddete maruz kalma ile cinsiyet, yaş, meslek, çalıştıkları yer, eğitim ve medeni durum arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre erkeklere nazaran kadınların daha fazla şiddete maruz kaldığı ortaya konduğu gibi mesleklerine göre de ev hanımları ile işsizlerin %57.1'in, diğer çalışan kesime oranla daha fazla şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde eğitimlerine göre, okuma yazma bilmeyenlerin %77.8 ile okuma yazma bilenlere göre daha fazla şiddete maruz kaldıkları ortaya konmuştur. Şiddet karşısında % 49.9'unun sustuğu, %18.6'sının evden ayrıldığı, %37.5'den özür dilendiği, % 6.5'inin karakola gittiği belirlenmiştir. Bu araştırmadan ortaya çıkan bulgular ile söz konusu araştırmanın bulguları benzer özellikler göstermektedir.

Kadına şiddet gerçeğini önleyebilmenin temel adımları olarak, özellikle çocuklara verilecek erken yaştaki eğitimler öncelikli olacaktır. Bununla birlikte son dönemde eleştirel medya okuryazarlığı çerçevesinde toplumsal cinsiyetçi bakış açısını da sorgulatacak modelde eğitim verilebilir. Özellikle medyada kadınlık durumu ile ilgili sorunlu olan durumları tanımlamak, toplumda başat cinsiyetçi bakış açısını pekiştiren ve kadınlığı belli imge ve yaşam tarzı içine hapseden medya metinlerinin fark edilmesini sağlamak temel faaliyetler arasında olmalıdır. Bununla birlikte kadınların medya üretim ve tüketim süreçlerine daha fazla katkılarının sağlanması da cinsiyetçi bakış açısını engellemede işe yarayabilecektir (Binark & Bek, 2007:148). Kadına şiddet çok boyutlu bir olgu olarak ele alınıp hayatın her alanını kapsayacak şekilde önlemler almak zaruridir.

3. Yöntem

Çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği dahilinde kadına şiddet algısının bizzat kadın aktörü tarafından anlaşılabilmesi adına Kocaeli ilinde yaşayan 15 kadına konuyla ilgili sorular yöneltilmiş, sorulara verilen cevaplar kadınların demografik özellikleri ve içinde buldukları sosyal koşullara bağlı olarak incelenmiştir. Çalışmada, yaşamında bir kez de olsa eşinden şiddet görmüş/veya görmekte olduğunu ifade eden kadınların şiddete karşı algılarını ölçmek hedeflenmiştir. Kadınların seçimindeki temel kriter eşleri tarafından şiddet görmüş/ görmekte olmaları durumudur. Katılımcılar araştırmacının en rahat ulaşılabileceği çevreden seçildiği için amaca uygun örnekleme türü ile seçilmiştir. İlk ulaşılan katılımcılar sonrasında kartopu örnekleme ile de diğer şiddet görmüş/görmekte olduğunu ifade eden katılımcılara ulaşılmıştır. Bu örnekleme metodu karşılıklı güven ilişkisini doğurduğundan sorulara alınan cevapların samimiyet taşıdığı söylenebilir. Ayrıca söz konusu kadınlara isim gizliliği güveni verildiğinden kadınların sorulara verdikleri cevapların

samimiyeti daha da doğrulanmıştır. Çalışmanın verileri 2015 Temmuz- Ekim ayları arasında toplanmıştır.

Çalışmada şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların kadına şiddet olgusuna karşı algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılara şiddet türleri kısaca açıklanmıştır. (sözlü- duygusal, ekonomik, fiziksel, cinsel). Araştırmacı tarafından hazırlanarak uzman görüşü ile son şekli verilen yarı yapılandırılmış soru formu katılımcılara uygulanmıştır. Soru formu uygulanırken görüşmeler bizzat araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Soru formuna verilen cevapların analizi ise nitel analiz yöntemi ile yapılmıştır. Bilindiği gibi nitel araştırmanın amacı Merriam (2013:14)'a göre insanların hayatlarını nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgili bir anlayış geliştirmek, anlamlandırma sürecinin ana hatlarını çizmek ve insanların deneyimlerini nasıl yorumladıklarını tarif edebilmektir. Dolayısıyla söz konusu çalışma aynı amaç doğrultusunda yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formunun hazırlanmasında ve analizlerin yapılması sürecinde çalışma, iki ana kategoride değerlendirilmiştir.

- Şiddet geçmişi
- Şiddet algısı

Kadınların şiddet geçmişinin şiddet algısını doğrudan etkileyebilecek unsur olması sebebiyle söz konusu kategoriler hazırlanmıştır.

4. Bulgular

4.1. Demografik özellikler

Tablo1. Katılımcıların özellikleri

Katılımcı (yaş)	Mezuniyeti	Çalışma durumu	Medeni hal
K1 (44)	İlkokul	Hayır	Evli
K2 (46)	İlkokul	Hayır	Evli
K3 (44)	İlkokul	Hayır	Evli
K4 (38)	İlkokul	Hayır	Evli
K5 (49)	Üniversite	Evet(Öğretmen)	Boşanmış
K6 (39)	Üniversite	Evet(Öğretmen)	Evli
K7 (44)	Lise	Hayır	Evli
K8 (48)	İlkokul	Evet (SGK sız hizmet)	Eşinikaybetmiş
K9 (40)	İlkokul	Evet	Evli
K10 (42)	Lise	Evet (SGK sız hizmet)	Boşanmış
K11 (38)	İlkokul	Evet(SGK sız hizmet)	Evli
K12 (39)	İlkokul	Hayır	Evli
K13 (49)	İlkokul terk	Evet(SGK sız hizmet)	Evli
K14 (38)	İlkokul terk	Evet(SGK sız hizmet)	Evli
K15 (41)	İlkokul terk	Hayır	Evli
Toplam	15	15	15

4.2. Şiddet geçmişi

Tablo 2. Aile içi şiddete ne sıklıkla maruz kaldınız?

	SAYI
Sadece bir kere	5
Ara sıra	8
Sık Sık	2
Her zaman	0
Toplam	15

Akıncı Çötök, N. (2015). Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 778-790.

Tablo 3. Hangi tür şiddet davranışına maruz kaldınız? (birden fazla seçenek işaretlendi)

	SAYI
Fiziksel Şiddet	11
Duygusal/ Sözlü Şiddet	15
Ekonomik şiddet	3
Cinsel şiddet	0
Hepsi	0
Diğer	0
Toplam*	29

*Birden fazla seçenek işaretlendiği için toplam sayı katılımcı sayısından fazladır.

Tablo 4. Aile içi şiddete maruz kaldığınız zaman herhangi bir yerden yardım talep ettiniz mi?

	SAYI
Evet	2
Hayır	13
Toplam	15

Katılımcılarla olan görüşmede yardım talep etmeme nedenleri sorulduğunda bazı katılımcılardan alınan cevaplar şöyle olmuştur:

K4: “ duyulsun istemedim, atsan atamazsın satsan satamazsın napıcaksın el mecbur,çoluk çocuk var”

K8: “yardım ne diyecektim ki boşansaydım nereye gidicektim, çocuklar ne olacaktı “

K9: “annesine –babasına söyleyeyim dedim birkaç kere ama ne yapacaklar ki, kayınvalidem iyidir aslında da hakkımı helal etmem demişti bi kere kocama ama o sinirlenince gözü görmüyo”

K15: “nerden isteyecektim ki yardım iyice olay büyürdü beni suçlardı, nereye gideyim ki çocuk nolucak”

K1: “yardım alacaksan ayrılcan babanın evine geri dönücen nasıl anlatacaksın onlara nap-tın da kızdırdın adamı derler anlatamazsın tıpış tıpış dönersin daha büyür herşey”

Katılımcılardan alınan cevaplarda ortak nokta genellikle “yardım gelecek yerin bu soruna çözüm olmayacağı” ve yardım istendiğinde “çocukların ne olacağı”nın belirsizliğidir. Bu iki temel etmen nedeniyle şiddete maruz kaldıklarında yardım almak istememektedirler. Bununla birlikte şiddet derecesi az ise durum daha katlanılır bulunmaktadır.

USAK (Karal ve Aydemir, 2012)’ın yapmış olduğu araştırmada da benzer şekilde şiddet mağduru kadınların % 92 ‘sinin hiçbir yere (jandarma, polis, avukat, hastane, sığınma evi, belediye, SHÇEK vb.) yardım amaçlı başvurmadıkları görülmektedir. Başvurunun olmamasının en temel sebepleri; özellikle çocuk sahibi olan kadınların çocuklarını bırakmak zorunda kalabileceği korkusu, şiddeti ciddi bir sorun olarak görmemeleri, şiddeti uygulayan kişinin değişebileceği düşüncesi, kadının gördüğü şiddetten korkması veya utanması, toplumun genel bakış açısı ve yargılarından çekinilmesi vb. kabuller olduğu görülmektedir.

15 şiddet gören katılımcı içinde iki katılımcı fiziksel şiddet gördüklerinde yardım aldıklarını ifade etmiştir. Her iki katılımcı da eşinin ailesinden yardım aldığını ifade etmiştir.

Akıncı Çötök, N. (2015). Women's perspective on the fact of violence to women in terms of the gender role. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 778-790.

K10: “Beni dövmeyle kalkışınca, kayın pederime giderdim, o hakkından gelirdi onun, babası biraz caydırdı tabi onu, ama yinede değişmedi, nereye kadar kurtarın beni dicesin ki”

K5: “kayınpederime gittim bi gün, beni çok sever, o ağzının payını verdi zaten çok geçmedi sonra da boşandım katlanamazdım”

Her iki katılımcı da eşlerinin babasının kendilerine destek olduğunu ve şiddetten caydırmada kısmen etkin olduklarını ifade etmiştir. İki yardım alan katılımcıdan ikisinin de boşanmış olması manidardır. Şiddet durumunu dile getirdiklerinde durum aleniyet kazanmış ve boşanma da gerçekleşmiştir.

4.3. Şiddet algısı

Tablo 5. Aile içindeki şiddeti tetikleyen en temel unsur sizce ne olmuştur/olmaktadır?

SAYI	
Ekonomik sebepler	2
İletişim problemi	6
Kıskançlık	4
Diğer...	
-Alkol tüketimi	
-Annesinin kışkırtması	2
Toplam	15

Tablo 6. Şiddet görmeyenizde sizin de payınızın olduğunu düşünüyor-musunuz?

SAYI	
Evet	4
Hayır	11
Toplam	15

Şiddet görmede kendilerinin de payı olduğunu düşünen katılımcılardan alınan sözlü ifadeler şöyledir:

K4. “tabi kavga edince cevap verince kızıyorlar daha çok sinirleniyorlar e bende sinirliydim, zaten şekeri de var ani sinirleniyo”

K9: “ alttan alınca çok, olmuyo bazen bende tutamıyorum kendimi”

K14. “tabi bende biraz üstüne gidiyorum o da patlıyo sabir da bi yere kadar”

K15. “e erkek öfkeli oluyo, hele üstüne gidersen, alttan al nereye kadar, sonra üstüne geliyo-lar”

Söz konusu 4 katılımcı şiddet görmeyen kendilerinin de payı olduğunu ifade etmiş ve kendilerini ifade ettiklerinde, eşlerine cevap verdiklerinde onları daha fazla kızdırdıklarını ve şiddet olayının gerçekleşmesini hızlandırdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Sizce şiddet bazen gerekli bir durum mudur?

SAYI	
Evet	3
Hayır	12
Toplam	15

Katılımcıların 3'ü şiddetin bazen gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. İfade eden katılımcıların üçü de Tablo 6'da şiddet görmede kendilerinin de payı olduğunu ifade eden katılımcılardır (K4,K14,K15). Dolayısıyla şiddet gören bu katılımcılar şiddet görmede kendilerinin de payı olduğunu ifade ederken aynı zamanda şiddetin bazı durumlarda da gerekli olduğunu belirtmektedir. Bu durum şiddeti içselleştirdiklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Şiddetin içselleştirilmesi noktasında vurgulanması gereken husus; hâlihazırda cinsiyet rollerinin kimlik duygusundan türemesi ile ilgilidir. Cinsel kimlik çocukluğun ilk yıllarında ebeveynler, yaşlılar, öğretmenler ve medya ile etkileşim sonucunda gelişmektedir. Özellikle kadınlara yönelik ayrımcılık ve önyargı bireyin zaman içinde sosyalleşmesindeki farklılıklardan ortaya çıkmaktadır (Coleman vd., 2002'den aktaran Demirbilek, 2007). Dolayısıyla şiddet algısı sosyalleşme sürecinde bireyler tarafından içselleştirilmekte bu nedenle de yetişkin çağında bu durum sorgulanmamakta ve normal olarak karşılanmaktadır. Benzer şekilde Şenol ve Yıldız(2013)'ın 3500 kadınla yapmış oldukları araştırmada da katılımcıların %14.9'u şiddet "bazen gereklidir" ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Şiddetin olabilirliği, çocuklara karşı terbiye etme amaçlı şiddetin normal olarak algılanması vb. anlayışlar da şiddetin içselleştirilmesinin de bir sonucudur.

Katılımcılara açık uçlu olarak sorulan soruya verilen yanıtlar kategorileştirildiğinde ortaya çıkan tablo şöyledir:

Tablo 8. Evde şiddet ortamı yaşanmaması için ne yapıyorsunuz?

	SAYI
Üstüne gitmiyorum	9
Hiçbir şey yapmıyorum	2
Masraf çıkarmıyorum	2
İşine karışmıyorum	1
İçmesine karışmıyorum	1
Toplam	15

Tablo 9. Evlenmeden önceki yaşamınızda babanız annenize şiddet uygular mıydı?

	SAYI
Evet	9
Hayır	6
Toplam	15

Tablo 9'a "evet" cevabını veren katılımcılar. K4,K9,K14,K15,K1,K2,K6,K8,K9' dur. Bu katılımcıların 4'ü (K4,K9,K14,K15)'ü evlenmeden önceki yaşamlarında evde şiddet ortamını gördüklerini ifade ederlerken aynı katılımcıların şiddet görmede kendilerinin de payı olduklarını düşündükleri görülmektedir.

Dolayısıyla çocukluk yaşantısında şiddet ortamına maruz kalan ve bu ortamdaki olguyu deneyimleri içine kodlayan çocuğun ilerde şiddet ortamını daha normal karşıladığı sonucu çıkarılabilir. Şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğu yargısının söz konusu sorulara verilen cevaplar ile doğrulandığı görülmektedir. Bununla birlikte Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2009 (Jansen vd.) yılında yaptırmış oldukları *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet* raporunda da durum doğrulanmaktadır. Bir nesilden diğerine şiddet ve şiddetin normalleştirilmesi noktasında baba evindeki şiddetin(dayak) kaçış yerinin evlilikte arandığı ve bu nedenle evliliğin şiddetten bir kaçış olarak görüldüğünü fakat aynı durumun evlilikte de yaşandığı vurgulanmaktadır.

Akıncı Çötök, N. (2015). Women's perspective on the fact of violence to women in terms of the gender role. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 778-790.

Öte yandan kadınların şiddet davranışlarına maruz kalmaları ve bununla ilgili olarak şiddet algılarını ölçmek amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2009 yılında kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddete ilişkin tutumları ile ilgili yaptırmış olduğu araştırmadaki sonuçlar ilgi çekicidir. 10.353 kişiye yapılan tutum ölçeğinde kadınların aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuş ve çıkan sonuçların kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha "geleneksel" görüşe sahip oldukları ortaya konmuştur.

Tablo 10. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeği sonuçları (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009)

Bazı durumlarda erkekler eşlerini döv- bilirler	%14
Kadın istemese bile, eşiyile cinsel iliş- kiye girmek görevidir	%30
Çocukları terbiye etmek için bazen döv- mek gerekebilir	%35
Bir kadının tavır ve davranışlarından ai- lenin erkekleri sorumludur	%47
Kadın herhangi bir konuda eşiyile aynı fikirde değilse tartışmamalı ve susmalı- dır	%49
Kadın parayı nasıl harcayacağına kendi karar veremez	%33
Erkeklerin ev işi yapması gerekmez	%32

Çalışmada şiddet gördüğünü/ görmekte olduğunu ifade eden 15 katılımcıya aynı sorular yöneltildiğinde alınan cevaplar şöyledir:

Tablo 11. Araştırmadaki katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine dair görüşleri

	<i>KATILMIYO- RUM</i>	<i>KARARSI- ZIM</i>	<i>KATILMIYO- RUM</i>	<i>TOP- LAM</i>
1.Bazı durumlarda erkekler eşlerini dövebilirler	3	0	12	15
2.Kadın istemese bile, eşiyile cinsel ilişkiye girmek görevidir	6	0	9	15
3.Çocukları terbiye etmek için bazen dövmek gerekebilir	8	0	7	15
4.Bir kadının tavır ve davranışların- dan ailenin erkekleri sorumludur	2	0	12	15
5.Kadın herhangi bir konuda eşiyile aynı fikirde değilse tartışmamalı ve susmalıdır	5	0	10	15
6.Kadın parayı nasıl harcayacağına kendi karar veremez	1	0	13	15
7.Erkeklerin ev işi yapması gerek- mez	4	0	12	15

Bu görüşlerde 'katılıyorum' ifadesi kadının toplumsal rolüne dair geleneksel bakış açısını taşıdığını ifade etmektedir. Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar şöyledir:

1. K4,K9,K15

2. K4,K8,K9,K11,K14,K15
3. K1,K4,K8,K9,K11,K14,K15,K6
4. K14,K15
5. K8,K9,K11,K14,K15
6. K15
7. K8,K9,K11,K14,K15

Buna göre sorulara verilen cevaplarda “katılıyorum” ifadesine katılan kadınlar toplumsal rollerine dair geleneksel bakış açısını taşımaktadır. Bu bakış açısı dahilinde kadınların “ifadeye katılıyorum” beyanları doğrultusunda “şiddetin bazen gerekli olduğuna inanan ve şiddet görmeye kendilerinin de payı olduğunu düşünen” kadınların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkarak şiddeti daha doğal bir süreç olarak kabullenme içindeki kadınların geleneksel kadın olma rolüne daha uygun hareket ettikleri sonucuna varılabilmektedir.

5. Sonuç ve öneriler

Toplumsal cinsiyet eşitliği genel anlamda toplumsal yaşamın refahı için kaynakların ayrılması, kullanımı ve hizmetlere ulaşmada bireyin cinsiyeti nedeni ile ayrımcılığa maruz kalmaması bireye ayrımcılık yapılmamasını sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği gerek sorumluluklarda, gerek çalışma yaşamındaki belli konum ve kariyerde, özgürlükte, liderlikte, yetenekleri ortaya çıkarmada ve başarının dağılımında adaletli davranılmasıdır. Toplumsal cinsiyet rolü dahilinde kadın ve erkeğin farklı gereksinimleri olduğu göz önünde tutulmalı ve gereksinimler doğrultusunda planlama yoluna gidilmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısını ortaya koyabilmek amacıyla hazırlanmış bu çalışmada katılımcıların şiddet geçmişi, şiddet algıları betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmadan çıkan sonuçlar genel hatlarıyla şöyle değerlendirilebilir:

Katılımcıların 11’i fiziksel şiddete maruz kaldıklarını ifade ederken tamamı sözlü/duygusal şiddete maruz kaldığını özellikle de sözlü/duygusal şiddeti çok sık yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Kadınların şiddet geçmişleri şiddet algılarını doğrudan etkilemektedir. Özellikle şiddet görmeye kendilerinin de payı olduğuna inanan bazı katılımcıların (4), şiddetin bazen gerekli olduğunu ifade etmeleri (3) şiddete karşı eğilimi ve normal olarak görülme algısını da beraberinde getirmektedir. Bu katılımcıların eğitim düzeylerinin ilköğretim veya ilköğretim terk oldukları görülmektedir.

Araştırmada eğitim düzeyinin yüksekliği arttıkça boşanma oranı artmış görünmektedir.

Kocanın kadına karşı olan şiddeti özellikle yaş ilerledikçe azalmakta, daha genç yaşlarda şiddetin dışavurumu sıkça görülmektedir.

Araştırmada kadının çalışma yaşamında yer almasının şiddeti engellemediği ortaya konmuştur. Özellikle fiziksel şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların 5 ‘i çalışma yaşamında yer almazken 6 katılımcı çalışma yaşamında yer almakta ve para kazanmaktadır.

Akıncı Çötök, N. (2015). Women's perspective on the fact of violence to women in terms of the gender role. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 778-790.

Şiddet gören katılımcıların yardım almaktan kaçındıkları görülmektedir. Özellikle çocukların varlığı ve yardımın kesin bir çözüm olmayacağı kaygısı yardım almayı engelleyen iki temel unsurdur. Yardım alma ihtiyacı ve bunu gerçekleştirme durumu ancak o evlilikten ümidini kesenler tarafından söz konusu olabilmektedir.

Ailede şiddeti tetikleyen temel unsurlar ise başta iletişim problemi olmak üzere temel bilindik sebepler olarak sıralanmaktadır (Kıskançlık, kayınvalide, ekonomik vb.).

Şüphesiz şiddetin en başta tetikleyici unsuru öfke kontrolünün olmamasıdır. Çünkü şiddet aynı zamanda sosyo-psikolojik bir arka plan taşır. Şiddetin önlenmesi her alanda ve her yönde geliştirilebilecek politikalarla önce aile içinde sonra da özellikle de erken çocukluk eğitiminde başlayan süreçle yetişkinliğe kadar devam etmelidir.

Kaynakça

- Binark, M. & Bek, M.G.(2007). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açından İncelenmesi, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar* 2007 Cilt: 44 Sayı:511.
- Doğan, İ.(2012). *Sosyoloji*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Ersöz,A. G. (2015). Özel Alan / Kamusal Alan Dikotomisi: Kadınlığın "Doğası" ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi / Journal of Sociological Research* Cilt:18 Sayı:1,s:80-102.
- Freedman, J.L. Sears.D.O., ve Carlsmith, J.M. (1993). *Sosyal psikoloji* Çev: Ali Sönmez, Ankara: İmge Kitabevi.
- Güler, N & Tel, H & Tuncay, Ö. F. (2005). Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27 (2): 51 – 56.
- Jansen, H.A.F.M., Üner,S., Kardam, F. (2009). TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu*, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). Türkiye’de kadına Yönelik Şiddet”, *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi, (USAK)*, Rapor No:12-01.
- Köşgeroğlu, N.,Çulha, İ.,Öz, Z. (2015), Şiddet Karşısında Kadınların Davranışlarının İncelenmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, s: 9, s. 342-350.
- Merriam, B. S. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama için bir Rehber*, çeviri editörü: Selahattin Turan, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Şenol, D ve Yıldız, S (2013). *Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla*, (MÇD) Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara.
- TBMM (2011). Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, “*Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu*” 24. Dönem 2. Yasama Yılı.
- Yanık, A., Hanbaba Z.,Soygür, S., Ayaltı, B., Doğan,M. (2014). Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye’den Kanıt, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Aralık, cilt:4 s:4, s:104-11. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ejovoc/article/view/5000087411>
- World Health Organization (2002). *World Report on Violence and Health*, Geneva, Switzerland :Tushita Graphic Vision, Tushita Bosonet.

-----, www.who.int

Extended abstract in English

There are some differences between the tasks that women and men can do within the present socio-cultural reality. These differences can be expressed as division of labor for the organization of social life. Since the division of labor is necessary for the continuity of social life the different roles of women and men gain legitimacy. While society organizes itself with the help of division of labour, women and men live for the continuity of this organization. Within the routine of social life men and women share different participation rates: both sexes' representation in the social area changes. In the context of these representations while women have become the subject of private area, men are accepted as the subject of public area. Although this situation is originated from the division of labour the social memory accepts it as a common attitude. This attitude towards two sexes causes a so-called social gender inequality. This inequality seems as a situation that gives rise to the priority of men. And this is one of the reasons of violence to women which occur as a result of economic factors. In this work which presents women's perspective on the fact of violence to women, it is tried to show the views of fifteen women from different social lives who exposed to violence. In this study, which analyses qualitatively how women perceives their role and the importance of their place based on the fact of violence to women, women's contribution to economy is examined and also it is shown that the education level effects the women's perspective on the violence to women.

Similarly, gender roles derive from the sense of identity. The gender identity develops as a result of the interaction with parents, peers, teachers and media in the first years of childhood. Especially the discrimination against women and the prejudice emerges from the differences in the socialization. In the study, the perceptions of the participants who reported they were exposed to violence on the phenomenon of violence against women were identified, and the types of violence were explained to the participants in short (Emotional violence, economic violence, physical violence, sexual violence, verbal violence). The semi-structured questionnaire form was prepared by the researcher, finalized by the expert opinion and consequently applied to the participants. While applying it, the interviews were made face-to-face with the participants by the researcher. In addition, the validity of the questions were increased in an effort by receiving open ended answers besides the answers given to the structured questions due to the opportunity of face-to-face interview. The analysis of the answers given to the questionnaire form was conducted by the qualitative analysis technique. The study was assessed in two main categories during the preparation of the semi-structured questionnaire form and the analysis.

- Violence history
- Violence perception

The abovementioned categories were identified because women's violence histories can directly affect their violence perception. According to the results of the study, it was seen that 11 of the 15 participants were subjected to violence and all of them were exposed to verbal/emotional violence. Based on the report by the parliamentary committee, one out of 6 men who received higher education commits physical violence against their wives. While the increasing educational levels of women escalate their rate of escaping from being beat, the increasing educational levels of men decrease their possibility of committing violence. Women's violence histories directly affect their violence perceptions. The fact that some participants(4) who believed they also have a role in being subjected to violence reported that violence is sometimes necessary(3) brings along the tendency towards violence and the perception of regarding violence as normal. It was seen

that these participants' educational levels were primary school graduates or dropouts. Hence, the child who was subjected to an environment of violence in childhood and encoded the phenomenon in this environment into his/her experiences accepts the environment of violence as more normal in future. It is seen the idea that violence is a learned behavior is confirmed by the answers given in the questionnaire form. On the other hand, it is seen that the rate of divorce increased as the educational level rose. The violence by husband to wife diminishes especially as they get older and the manifestation of violence is observed often at younger ages. It was revealed in the research that participation of woman in the working life does not prevent violence. Especially 5 of the participants who stated they were exposed to physical violence were not working while 6 participants are working and earn money.

It is seen that the participants exposed to violence avoided receiving help. The common ground of the answers received from the participants are generally that "whoever will help will not solve this problem" and the uncertainty of "what will happen to the children" when help is asked for. Due to these two main factors, they do not ask for help when they are subjected to violence. In addition, the degree of violence is found to be more bearable in this case. The need for help and asking for help is possible from the perspectives of those who have given up on that marriage. The main elements that trigger domestic violence are basically known causes such as primarily communication problems, jealousy, mother-in-law, financial, etc. The utmost triggering element is undoubtedly being the lack of anger control. The social gender equality is about justice between genders. It is the practice of justice and fairness for certain positions and careers, income, freedom, leadership, expression of skills and the distribution of success both in responsibilities and the working life. Within this context, different needs of women and men should be taken into consideration and the social gender equality should be supported for healthy generations for the sake of the balance between genders.